

*Барабасевич Поліна Олександрівна,
Національний університет "Острозька академія"*

ІДІОМАТИЧНІ ВИРАЗИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Проблема вивчення, розуміння і трактування ідіоматичних виразів нині є актуальною. Важливо звернути увагу на розгляд цього питання відомими дослідниками і визначити особливості перекладу фразеологічних одиниць, виділити послідовні етапи інтерпретації цих виразів українською мовою.

Коли ми говоримо про фразеологізми в англійській мові, ми завжди повинні пам'ятати, що в англійській лінгвістиці термін "фразеологізм" не вживається взагалі. Англійський фразеолог Л. П. Сміт використовує слово *idiom*, яке вживає в його вузькому значенні, "для визначення таких особливостей мови, які є мовленнєвими аномаліями, що порушують або правила граматики, або закони логіки".

Ідіома (від грец. *idioma*, що в перекладі означає "особливість") одиниця мови, яка представляє собою стійке сполучення, значення якого не мотивується компонентами, які складають його, значення частин не зводиться до значення цілого. Розрізняють лексичні ідіоми (речення або сполучення слів, яке характеризується повним значенням), синтаксичні ідіоми (синтаксична конструкція, яка має форму простого або складнопідрядного речення або поєднання слів), морфологічні ідіоми (прості або складні слова, які не розкладаються з точки зору сучасної мови, за морфологічним складом, але які діляться на форманти, які втратили смислову функцію у складі цілого).

Говорячи про значення ідіоми, не можна залишити поза увагою поняття внутрішньої та зовнішньої форми, які О. О. Потєбня розрізняв у слові. Ці дві форми наявні і в ідіоматичних виразах. Зовнішня форма – це окремих звук, а внутрішня – це і є значення. Від компонентного складу ідіоматичних виразів залежить його значення. Порівнюючи морфемний склад слова і структуру ідіоматичного зрощення, В. П. Жуков зазначає, що морфеми у складі слова носять більш спеціалізований характер, ніж компоненти фраземи [1: 151]. Лексеми,

які стають складовою частиною ідіом, втрачають своє номінативне значення внаслідок переосмислення. В ході цього процесу досить важому роль відіграє прототип фразеологічної одиниці (ФО), який передує появі фраземи. Якщо прототип відсутній, то переосмислюються лексеми, що входять до складу даного фразеологічного звороту. Таке явище зумовлене лінгвістичними та екстралінгвістичними чинниками.

Слід зазначити, що науковець А. К. Смирницький виділяє не лише ідіоми, але й фразеологічні одиниці. Ідіоми засновані на перенесенні значення, метафорі, яка ясно усвідомлюється об'єктом мовлення. Наприклад: *To take the bull by the horns* – узяти бика за роги; діяти рішуче. *Dead as doornail* – без жодних ознак життя. Отже, при вивченні іноземної мови, ідіоми спричинюють труднощі при перекладі, а також потребують спеціального коментування. Що ж до фразеологічних одиниць, то до них належать звороти типу: *to get up, to give up, to fall in love* [2: 138-139].

Фразеологізми – одна з універсальї мовлення [2: 4-5]. Труднощі перекладу ідіоматичних виразів починаються з їх розпізнавання в тексті. Другою важливою умовою в процесі розпізнавання ФО є вміння аналізувати їх мовленнєві функції. Маючи справу з фразеологічними одиницями при перекладі, перекладач повинен не лише добре знати обидві мови, але й бути здатним аналізувати культурно-історичні й стилістичні аспекти оригінального тексту, зіставляючи їх з можливостями мови перекладу й культури. У творенні ідіоматичних виразів величезну роль відіграє людський фактор, оскільки переважна більшість фразеологізмів пов'язана з людиною, різними сферами її діяльності.

Для того щоб адекватно перекласти ідіоматичні вирази з англійської на українську мову, перекладачі та студенти, повинні дотримуватись таких етапів:

1. Прочитати уважно фразеологізми.
2. Виписати всі незнайомі слова та зробити переклад, використовуючи словник.
3. Зіставити приблизний переклад із контекстом.
4. Дати переклад фразеологізму з урахуванням особливостей менталітету та культури рідної мови, літературних та історичних норм.

Наприклад, ідіома *to eat somebody* не може бути перекладена дослівно “їсти когось” [3: 19]. Потрібно розглядати у контексті:

- *I don't want to talk right now – What's eating you?*
- *Nothing. I'll talk to you later.*

Враховуючи реалії та літературні норми рідної мови і не відходячи від контексту, зберігаючи зміст діалогу, *to eat somebody* може бути перекладене як: що тебе гризе? або згідно з культурою розмовного стилю – яка муха тебе вкусила?

Знання особливостей та етапів перекладу ідіоматичних виразів дасть змогу поглибити знання студентів про культуру та традиції народу, мова якого вивчається, удосконалювати вивчення мови в оригіналі, формувати розуміння та вміння відчувати логіку мовлення, збагатити світогляд студентів, навчити їх адекватно та своєрідно відображати власні думки, використовуючи ці вирази.

Можемо зробити висновок, що головним завданням теоретичних досліджень є формулювання чітких принципів перекладу ідіоматичних виразів враховуючи не лише їх структуру та значення окремих лексеми, які входять до їхнього складу, але й їх походження, а також контекст у якому вони вживаються. При перекладі ідіом рідною мовою, потрібно підбирати вислови та мовні кліше, які відповідають саме менталітету та культурі мови перекладу.

Література:

1. Жуков В. П. Семантика фразеологических оборотов. – М., 1978
2. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1986. – С. 3-10, 128-139.
3. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь. – М., 1956.
4. Потебня А. А. Мысль и язык. – К., 1993
5. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник української мови. –К.: Освіта, 1998.